

STICHTING

“ MONUMENT DOLDERSUM ”

Secretariaat: Pompenburg 44, 3032 EM Rotterdam

Herdenking 4 mei 2015

OPDAT ZIJ NIET VERGETEN WORDEN

Welkomstwoord door Trix Gillissen

Het drama van Vledder door Anita Janssen

In de nacht van 7 op 8 september 1944, nu bijna 71 jaar geleden, werd het kamp van De Nederlandse Arbeidsdienst in Vledder overvallen. Er ontsnapten 21 jonge mannen. De eerste 4 gingen in Doldersum in een hol achter een boerderij. In een volgend hol gingen 5 jongens. Weer een paar honderd meter verder ging Klaas van Daalen samen met 2 anderen een hol in. De overige 9 liepen nog een paar kilometer verder naar een groter hol. Naar deze plek. De volgende dag, 8 september vond de SD dit hol. De 9 jongens moesten eruit komen.

Twee van de 9 hadden het uniform nog aan en daarom zijn zij gespaard. De andere 7 zijn mishandeld en daarna neer geschoten. Roelof IJsselstein is de enige die deze moordpartij heeft overleefd. Na een moeilijk leven stierf hij in 1986 op zestigjarige leeftijd. Zes jongens van 18 jaar werden hier het slachtoffer. Het zijn:

--- Gerardus Marinus van Corstanje --- Jan van Dijk --- Pieter Groenhuis ---
--- Wilhelmus Kloonen --- David Oomens --- Christiaan van Tongeren ---

EEN MINUUT STILTE

Taptoe, door trompettist Sipke Brandsma

'Panis Angelicus' van Cesar Frank, gezongen door het gelegenheidskoor van Albert Spa

Bloemlegging

Het gedicht 'Oorlog' van Rutger Copland, voorgelezen door Anita Janssen

Oorlog

Terwijl het verhaal wil dat het verteld en
voorbij is—maar het breekt af
zeker, het is mij verteld en verteld
maar nog

ik zie die grijze beduimelde foto
maar nog is het gras weer groener dan gras
en de bloesem weer witter dan bloesem

in die grijze tuin moet het oorlog zijn geweest
in die man, die vrouw, dat kind
in dat grijze gras onder die grijs bloeiende boom

het is mij verteld en verteld hoe zij daar
hadden moeten verdwijnen, worden weggevoerd
in goederentreinen, nooit terugkomen

terwijl het verhaal wil dat het verteld en
voorbij is—maar het breekt af

zeker, het is mij verteld en verteld
hoe vrede weerkeerde

maar nog is er geen andere foto dan deze
waarin het nog moet

De aria 'Ombra mai fu' uit het Largo van Händel, door het koor o.l.v. Albert Spa

Toespraak door Trix Gillissen

Morgen, 5 mei 2015, viert Nederland dat 70 jaar geleden de oorlog werd beëindigd, maar vandaag staan we stil bij het feit dat die oorlog 75 jaar geleden begon en er 5 jaren van bezetting volgden, met alle ellende van dien.

Dat begin van de oorlog moet een rare gewaarwording zijn geweest. Ik kan me voorstellen dat het voor Klaas van Daalen, toen een jongen van 14, die dichtbij de Grebbeberg woonde, in eerste instantie zelfs wel spannend was al die militaire acties.

Maar na een evacuatie en de terugkeer in zijn verwoeste woonplaats Rhenen, veranderde het leven van een onbezorgde scholier met een passie voor voetbal, in een bestaan van hard werken en geld verdienen voor het vaderloze gezin. Hij werkte o.a. in de sigarenfabriek maar 's zomers vooral ook in de Betuwe waar hij spreeuwen moest verjagen in de kersenboomgaarden.

In juli 1944, werd zijn leven nóg een keer drastisch verstoord. Zoals zoveel andere jongemannen moest hij – inmiddels 18 jaar oud -verplicht de Arbeidsdienst in en werd hij door de Duitsers in Vledder te werk gesteld en ondergebracht in de barakken aan de Middenweg. Het kamp werd op militaire wijze geleid. De opleiding was zwaar en dat gold ook voor het werk, dat voornamelijk bestond uit ontginningswerk en helpen bij de aardappeloogst. Dat het zo zwaar was kwam door de lange werkdagen, maar ook omdat er vele kilometers gelopen moesten worden voordat men bij de werkplek was.

Geen wonder dus dat, toen in september vanuit het verzet het aanbod kwam om te vluchten en onder te duiken, er 21 jongelui van dit aanbod gebruik wilden maken. Ze hadden overigens geen idee wat ze te wachten stond en daar dachten ze – zo jong als ze waren - eigenlijk ook niet over na.

Er bleken provisorisch 4 holen te zijn gemaakt die verspreid lagen in de bossen tussen Vledder en Doldersum, waar in totaal 12 man in konden schuilen, veel te weinig dus. Rond middernacht werden degenen die wilden vluchten, door verzetsmensen uit de barakken gehaald en ging men in het donker de bossen in. Een lange tocht volgde.

De groep werd verdeeld over de verschillende holen. Klaas van Daalen kwam met 2 anderen in het derde hol terecht, waar zij zich amper konden bewegen,

waar het aardedonker was en koud, zonder eten en drinken, en ze mochten onder geen beding het hol uit; het risico dat ze dan gesnapt zouden worden was te groot, en de Duitsers kenden geen pardon voor vluchtters, er zou meteen worden geschoten.

Het was de bedoeling dat de hollen slechts voor die ene nacht nodig zouden zijn, maar omdat het laatste hol ontdekt was, en er bij die actie 7 jonge mannen waren neergeschoten, durfde men de anderen niet uit hun schuilplaatsen te bevrijden. Misschien was naast alle ontberingen het volledige gebrek aan informatie nog wel het moeilijkst. Niet te weten waar je bent of wat er gaat gebeuren, en alleen maar kunnen afwachten ... je moet er niet aan denken.

Ze zaten al anderhalve dag in deze situatie toen er wat te eten werd gebracht en na nog weer een lange dag en nacht, werden zij dan eindelijk opgehaald en op hun onderduikadres afgeleverd. Voor Klaas was dat in Smilde.

In Smilde was er te eten en was het relatief veilig, maar na het mislukken van de Slag om Arnhem verslechterde de situatie en moest Klaas 's nachts toch weer onder de grond slapen, in een gat onder het kippenhok, zo ondiep dat je er alleen maar kon liggen. Toen Smilde werd bevrijd en Klaas na 7 maanden binnen zitten voor het eerst weer buiten kwam sprak hij de veelzeggende woorden: "Wat is de wereld groot". Dat werd later ook de titel van het boekje dat hij schreef.

Het duurde nog wel even voordat de reis naar huis kon worden begonnen, maar uiteindelijk kwam Klaas, al lopend en liftend, veilig terug in Rhenen waar zijn familie al die tijd over hem in onzekerheid had gezeten.

Het verhaal van Klaas van Daalen en de oorlog is hiermee lang niet volledig, en het is één van de vele verhalen die er te vertellen zijn. Klaas heeft het overleefd, maar raakte zijn jeugd kwijt. Hij beseft dat het heel anders had kunnen aflopen. Met hart en ziel heeft hij ervoor geijverd dat op deze plek, waar 6 jonge mannen de dood vonden en 1 voor rest van zijn leven zwaar beschadigd werd, een monument kwam waar we ze jaarlijks herdenken.

Want al is de laatste oorlog 70 jaar geleden geëindigd, alleen door er elk jaar bij stil te staan, kunnen we er misschien voor zorgen dat het ook de laatste oorlog blijft.

Trompettist Sipke Brandsma speelt 'Blijf bij mij Heer'

Het koor van Albert Spa zingt 'An Irish Blessing', een Ierse zegenbede

Dankwoord door Trix Gillissen

Giften zijn van harte welkom!

Rabobank t.n.v.

"Stichting Monument Doldersum"

Rekeningnummer: NL98 RABO 0367 0891 65 te Heerenveen

(wij hebben de ANBI status)

Of meldt u aan als donateur: www.monumentdoldersum.nl